

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta ja siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 44/1996 vp laiksi kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta ja siihen liittyviksi laeiksi. Eduskunnalle on hallintovaliokunta antanut asiasta mietintönsä n:o 10/1996 vp.

Eduskunta edellyttää, että kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvalainsäädän-

nön muuttamista valmisteltaessa noudatetaan muun muassa virkasuhteen luonteesta johtuen työsopimuslain sijasta olemassa olevan virkamieslainsäädännön rakennetta ja kirjoittamistapaa.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sovelletamisala

Tätä lakia sovelletaan kunnan ja kuntayhtymän viranhaltijoihin, jollei muussa laissa toisin säädetä tai kunnallisen virkaehtosopimuslain (669/70) nojalla toisin sovita.

Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, koskee myös kuntayhtymää.

2 §

Syrjinnän kielto

Kunta ei saa virkaa täytettäessä tai virkasuhteen aikana ilman painavaa, hyväksyttävää syytä asettaa viranhakijaa tai viranhaltijaa epäedulliseen asemaan:

1) rodun, kansallisen tai etnisen alkuperän, ihonvärin, kielen, sukupuolen, iän, perhesuhteiden, sukupuolisen suuntautumisen tai terveydentilan perusteella; taikka

2) uskonnon, yhteiskunnallisen mielipiteen, poliittisen tai ammatillisen toiminnan tai muun näihin rinnastettavan seikan perusteella.

3 §

Määräaikainen virkasuhde

Viranhaltija voidaan ottaa virkaan tai virkasuhteeseen määräajaksi, jos tehtävän luonne, sijaisuus, avoinna olevaan virkaan kuuluvien tehtävien hoidon järjestäminen, harjoittelu tai muu näihin rinnastettava määräaikaista virkasuhdetta edellyttävä seikka on siihen syynä.

Viranhaltijalla, joka on ilman 1 momentin mukaista perustetta otettu määräajaksi tai joka on ilman pätevää syytä toistuvasti otettu peräkkäin määräajaksi, on oikeus saada virkasuhteen päättyessä vähintään kuuden ja enintään 24 kuukauden palkkaa vastaava korvaus. Korvausvaatimus on esitettävä kuuden kuukauden kuluessa virkasuhteen päättymisestä.

4 §

Koeaika

Virkaa täytettäessä voidaan määrätä, että virkasuhteessa noudatetaan enintään kuuden

kuukauden koeaikaa. Koeajan kuluessa virkasuhde voidaan molemmin puolin purkaa päättymään välittömästi. Purkaminen ei saa tapahtua 2 §:ssä tarkoitetuilla tai muutoin epäasiallisilla perusteilla.

5 §

Virkasuhteen muuttaminen osa-aikaiseksi

Kunta voi yksipuolisesti muuttaa virkasuhteen osa-aikaiseksi irtisanomisajan päättymisestä lukien niillä edellytyksillä, joilla virkasuhde voidaan irtisanoa.

Kunnan, joka tarvitsee uusia viranhaltijoita tehtäviltään samankaltaiseen kokoaikaiseen virkasuhteeseen, on ensisijaisesti tarjottava osa-aikaiselle viranhaltijalle mahdollisuus siirtyä tällaiseen virkasuhteeseen, edellyttäen että viranhaltija on etukäteen kirjallisesti ilmoittanut haluavansa kokoaikaiseen virkasuhteeseen ja että hän täyttää tämän virkasuhteen kelpoisuusvaatimukset.

6 §

Viranhaltijasta johtuvat irtisanomisperusteet

Kunta ei saa irtisanoa virkasuhdetta viranhaltijasta johtuvasta syystä, ellei tämä syy ole erityisen painava.

Edellä tarkoitettu syy ei ole ainakaan:

1) sairaus, vika tai vamma, ellei siitä ole ollut seurauksena viranhaltijan työkyvyn olennainen ja pysyvä heikentyminen;

2) raskaus eikä synnytys;

3) osallistuminen viranhaltijayhdistyksen päätöksen perusteella yhdistyksen toimeenpanemaan työtaistelutoimenpiteeseen; eikä

4) viranhaltijan poliittinen, uskonnollinen tai muu mielipide eikä osallistuminen yhteiskunnalliseen tai yhdistystoimintaan.

7 §

Taloudelliset ja tuotannolliset irtisanomisperusteet

Virkasuhde voidaan irtisanoa, kun viranhaltijan tehtävät ovat vähentyneet olennaisesti ja muutoin kuin tilapäisesti taloudellisista syistä, kunnan tai asianomaisen yksikön tehtävien uudelleen järjestelyn vuoksi taikka muista niihin verrattavista syistä. Irtisanominen edellyttää lisäksi, ettei viranhaltijaa voida ammattitaitoonsa ja kykyynsä

nähdessä kohtuudella sijoittaa toiseen virkaan tai ottaa sellaiseen työsuhteeseen, jonka tehtävät eivät olennaisesti poikkea viranhaltijan tehtävistä, tai kouluttaa uusiin tehtäviin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua perustetta irtisanomiseen ei katsota olevan ainakaan silloin, kun:

1) irtisanomista on edeltänyt tai seurannut uuden henkilön ottaminen samankaltaisiin tehtäviin eikä kunnan toimintaedellytyksissä ole vastaavana aikana tapahtunut muutoksia;

2) irtisanomisen syyksi ilmoitetut tehtävien uudelleenjärjestelyt eivät tosiasiallisesti vähennä kunnalla tarjolla olevia tehtäviä tai muuta tehtävien laatua;

3) irtisanomisen syyksi on ilmoitettu kone- tai laitehankinnat, mutta viranhaltija olisi ammattitaitoonsa nähden voitu kunnan toimesta kouluttaa näiden koneiden ja laitteiden käyttöön; tai

4) irtisanomisen syyksi on ilmoitettu työvoiman vähentämisestä aiheutuva kustannussäästö, mutta tämä säästö on niin vähäinen, että sitä ei voida pitää kunnan ja viranhaltijan olosuhteet huomioon ottaen irtisanomisen todellisenä syynä.

8 §

Erityinen irtisanomissuoja

Viranhaltijalla, jolle on myönnetty virkavapautta erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainloman taikka hoitovapaan vuoksi, on sama irtisanomissuoja kuin työntekijällä työ sopimuslain mukaan. Sama koskee viranhaltijaa, joka on raskaana tai joka tulee käyttämään oikeuttaan edellä tarkoitettuihin lomiin tai vapaaseen.

Luottamusmiehen virkasuhde voidaan irtisanoa vain, jos niiden viranhaltijoiden ja työntekijöiden enemmistö, joiden luottamusmiehenä hän on, antaa siihen suostumuksensa tai jos työ kokonaan loppuu eikä voida järjestää muuta työtä, joka vastaa hänen ammattitaitoaan.

9 §

Irtisanomisaika

Kunnan irtisanoessa vakinaisen viranhaltijan virkasuhteen irtisanomisaika on vähintään:

1) yksi kuukausi, jos palvelussuhde on jatkunut enintään vuoden;

2) kaksi kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli vuoden, mutta enintään viisi vuotta;

3) kolme kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli viisi vuotta mutta enintään yhdeksän vuotta;

4) neljä kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli yhdeksän vuotta mutta enintään 12 vuotta;

5) viisi kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli 12 vuotta mutta enintään 15 vuotta; ja

6) kuusi kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli 15 vuotta.

Vakinaisen viranhaltijan irtisanomisaika on vähintään:

1) kaksi kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli 10 vuotta;

2) 14 kalenteripäivää, jos virkasuhde on jatkunut enintään vuoden; ja

3) muussa tapauksessa kuukausi.

Väliaikaisen viranhaltijan irtisanomisaika on molemmin puolin 14 kalenteripäivää ja muun määräaikaisen viranhaltijan 30 kalenteripäivää.

Irtisanomisaika alkaa kulua sitä päivää seuraavasta päivästä, jona irtisanominen on annettu tai saatettu tiedoksi. Viranhaltijan pyynnöstä tai suostumuksella voidaan noudattaa 1—3 momenteissa tarkoitettua lyhyempää irtisanomisaikaa.

10 §

Virkasuhteen lakkaaminen ilman irtisanomista

Virkasuhde lakkaa ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa:

1) kun määräaika, joksi viranhaltija on otettu, on kulunut loppuun;

2) väliaikaisen viranhaltijan määräajasta riippumatta vakinaisen viranhaltijan palatesa virantoimitukseen, kun vakinaisella viranhaltijalla on lakiin tai määräykseen perustuva ehdoton oikeus palata virantoimitukseen;

3) kun määrätehtävää varten otetun viranhaltijan tehtävä on suoritettu;

4) kun viranhaltijalle on myönnetty toistaiseksi työkyvyttömyyseläke työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen perusteella, sen kalenterikuukauden päätyessä, jonka aikana viranhaltijaan noudatettavan virkaehtosopimuksen mukainen oikeus palkan saamiseen virkavapausajalta on pääty-

nyt, tai jos kunta on saanut mainitusta eläkepäätyksestä tiedon myöhemmin, tiedoksisaantikuukauden päätyessä; tai

5) kun asianomainen viranomaisen päättää olla vahvistamatta viranhaltijan virkasäännössä tarkoitettua ehdollista valintaa, vahvistamattajättämisspäätyksen tiedoksisaantipäivää seuraavasta päivästä lukien.

Kunnan vakinaiselle tai tilapäiselle viranhaltijalle annettu määräys hoitaa avointa virkaa tai viransijaisuutta voidaan milloin tahansa peruuttaa ja asianomainen on velvollinen siirtymään välittömästi takaisin entiseen virkaansa tai virkasuhteeseensa siihen kuuluvin palkkaeduin. Peruutus tulee voimaan heti.

11 §

Virkasuhteen purkaminen

Viranhaltijan virkasuhde voidaan heti purkaa, jos viranhaltija törkeästi rikkoo tai laiminlyö virkavelvollisuuksiaan.

Viranhaltija voi, mikäli asianhaarat eivät anna aihetta muuhun arviointiin, purkaa virkasuhteen erityisesti seuraavissa tapauksissa:

1) kun kunta on viranhaltijaa virkasuhteeseen valittaessa olennaisessa kohdin johtanut harhaan viranhaltijaa;

2) kun viranhaltijan hyvä maine tai siveellisyys joutuu virkasuhteen johdosta vaaranalaiseksi;

3) kun työnantajan edustaja törkeästi loukkaa viranhaltijan tai tämän perheen jäsenen kunniaa tai tekee heille väkivaltaa;

4) kun työnantajan sijainen välinpitämättömyydellään vaarantaa työturvallisuutta työpaikalla;

5) kun viranhaltijalle ei anneta riittävästi työtä; sekä

6) kun palkkaa ei makseta sovitun mukaisesti.

12 §

Purkamisoikeuden raukeaminen

Purkamisoikeus raukeaa, jollei syy ole jo aikaisemmin menettänyt merkitystään, viikon kuluttua siitä kun purkamisesta päättävä viranomaisen on saanut tiedon purkamisen aiheesta tai, jos syy on jatkuva, siitä kun on saatu tieto sen lakkaamisesta. Jos purkamista

kohtaa pätevä este, saadaan purkaminen toimittaa viikon kuluessa esteen lakkaamisesta.

13 §

Virkasuhteen päättämismenettely

Virkasuhde voidaan molemmin puolin kirjallisesti irtisanoa päättämään irtisanomisajan kuluttua tai purkaa ilman irtisanomisaikaa. Ennen kunnan suorittamaa irtisanomista tai purkamista viranhaltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi virkasuhteen päättämisen syistä perusteluineen. Kunnan suorittama irtisanomista tai purkamista koskeva päätös perusteluineen on merkittävä pöytäkirjaan.

Päätös virkasuhteen irtisanomisesta tai purkamisesta on annettava tiedoksi viranhaltijalle henkilökohtaisesti. Jollei tämä ole mahdollista, päätös virkasuhteen irtisanomisesta saadaan antaa tiedoksi lähettämällä päätös postitse viranhaltijan ilmoittamaan tai muutoin tiedossa olevaan postiosoitteeseen.

Jos päätös virkasuhteen irtisanomisesta on lähetetty postitse, katsotaan virkasuhteen irtisanomisen tapahtuneen seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on annettu postin kuljetettavaksi. Viranhaltijan ollessa vuosilomalla tai työajan tasoittamisesta johtuvalta vähintään kahden viikon pituisella vapaaajalla katsotaan virkasuhteen irtisanomisen tapahtuneen kuitenkin aikaisintaan loman tai vapaa-ajan viimeistä päivää seuraavana päivänä.

14 §

Virkasuhteen jatkuminen

Viranhaltijan virkasuhde jatkuu katkeamattomana, jos viranhaltijan irtisanominen tai virkasuhteen purkaminen on lainvoimaisen päätöksen mukaan tapahtunut ilman tässä laissa säädettyä irtisanomis- tai purkamisperustetta.

Jos irtisanomista tai purkamista koskeva päätös on kumottu oikaisuvaatimuksen tai valituksen johdosta muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla perusteella ja kunnan toimivaltainen viranomainen on uudella päätöksellä päättänyt virkasuhteen ja tämä päätös on saanut lainvoiman, katsotaan virkasuhde päättyneeksi asiassa ensin tehdyn päätöksen mukaisesti, jollei irtisanomisajasta muuta johdu.

15 §

Irtisanotun viranhaltijan takaisinottaminen

Jos kunta on irtisanonut vakinaisen viranhaltijan 7 §:n mukaisilla perusteilla ja kunta tarvitsee yhdeksän kuukauden kuluessa irtisanomisajan päättymisestä viranhaltijaa tehtäviltään samankaltaiseen toistaiseksi voimassa olevaan tai yli kuusi kuukautta kestävään virkasuhteeseen, kunnan on tiedusteltava paikalliselta työvoimaviranomaiselta, onko irtisanottuja viranhaltijoita etsimässä tämän viranomaisen välityksellä työtä, ja myönteisessä tapauksessa tarjottava työtä ensisijaisesti irtisanotuille kelpoisuusvaatimukset täyttävälle viranhaltijoille.

Kunnan, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö 1 momentissa tarkoitetun velvollisuuden täyttämisen, on korvattava viranhaltijalle näin aiheuttamansa vahinko.

16 §

Eroamiskä

Vakinaisen viranhaltijan eroamiskä on hänen vanhuuseläkeikänsä.

Viranhaltijan virkasuhde päättyy ilman irtisanomista sen kalenterikuukauden päättyessä, jonka aikana viranhaltija saavuttaa eroamisiän. Virkaan ottava viranomainen voi viranhaltijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan myöntää viranhaltijalle määrääjäksi oikeuden pysyä virassa eroamisiän saavuttamisen jälkeen.

17 §

Lomauttaminen

Jos kunta voisi irtisanoa tai purkaa virkasuhteen, kunnalla on oikeus lomauttaa viranhaltija siten, että virantoimitus ja palkanmaksu keskeytetään toistaiseksi tai määräajaksi virkasuhteen muutoin pysyessä voimassa. Viranhaltija voidaan edellä mainitulla tavalla lomauttaa enintään 90 päivän ajaksi, jos tehtävät ovat tilapäisesti vähentyneet eikä kunta voi kohtuudella järjestää muita tehtäviä tai kunnan tarpeisiin sopivaa koulutusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua määräaikaisen lomauttamisen enimmäisaika voidaan sopia virkaehtosopimuksella 90 päivän enim-

mäisaikaa lyhyemmäksi ajaksi. Virkasuhteen kestäessä voidaan viranhaltijan ja kunnan kesken jomman kumman aloitteesta sopia viranhaltijan lomauttamisesta.

Jos viranhaltija on lomautettu toistaiseksi, on virantoimituksen alkamisesta ilmoitettava vähintään viikkoa ennen, jollei toisin ole sovittu. Lomauttaminen ei estä viranhaltijaa ottamasta lomautusajaksi muuta työtä.

Jos lomauttamista koskeva päätös on kumottu oikaisuvaatimuksen tai valituksen johdosta muulla kuin 1 momentissa tarkoitetulla perusteella ja kunnan toimivaltainen viranomainen on uudella päätöksellä päättänyt samasta lomauttamisesta ja tämä päätös on saanut lainvoiman, katsotaan lomauttaminen tehdyksi ensin tehdyn päätöksen mukaisesti, jollei ensin tehdyn päätöksen lomautuksen ilmoitusajasta tai lomautuksen peruuntumisesta muuta johdu.

18 §

Virkasuhteen irtisanominen lomautuksen yhteydessä

Lomautetulla viranhaltijalla on oikeus irtisanoa virkasuhde ilman irtisanomisaikaa päättymään milloin tahansa lomautusaikana, ei kuitenkaan, jos lomautuksen päättymisaika on hänen tiedossaan, viimeisen viikon aikana ennen lomautuksen päättymistä. Jos muuta on sovittu, sopimus on mitätön.

Jos lomauttaminen on tullut voimaan viranhaltijan saamatta hyväkseen 9 §:n 1 momentin mukaista irtisanomisaikaa ja kunta irtisanoo viranhaltijan ennen lomautuksen päättymistä, viranhaltijalla on oikeus saada korvaus irtisanomisajan palkan tai sen osan menettamisestä, jollei toisin ole sovittu.

Milloin lomauttaminen on tullut voimaan viranhaltijan saamatta hyväkseen virkasuhteen lakkaamista koskevaa irtisanomisaikaa ja toistaiseksi voimassa oleva lomauttaminen on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään 20 kalenteripäivää, lomautetulla viranhaltijalla on virkasuhteen irtisanoessaan oikeus saada korvaus irtisanomisajan palkan tai sen osan menetyksestä samalla tavalla kuin kunnan irtisanoessa virkasuhteen, jollei kunta viikon kuluessa irtisanomisen toimittamisesta tarjota viranhaltijalle työtä tai muusta ole sovittu.

19 §

Lomautusmenettely

Kunnan on, lomautuksen välttämättömyyden tultua kunnan tietoon, annettava lomautuksesta välittömästi ja mikäli mahdollista viimeistään kolme kuukautta ennen lomautuksen alkamista ennakkoilmoitus luottamusmiehelle ja, lomautuksen kohdistuessa vähintään kymmeneen viranhaltijaan, myös työvoimaviranomaiselle. Ennakkoilmoituksessa tulee mainita lomautuksen syy, arvioitu alkamisaika ja kesto sekä lomautettavien viranhaltijoiden arvioitu lukumäärä ammattiryhmittäin.

Ilmoitus lomautuksesta on annettava viranhaltijalle vähintään 14 päivää ennen lomautuksen alkamista. Ilmoitus lomautuksesta annetaan viranhaltijalle henkilökohtaisesti, jollei kunnan ja luottamusmiehen kesken toisin sovita. Ilmoituksessa tulee mainita lomautuksen syy, sen alkamisaika ja määräaikaisen lomautuksen kesto sekä toistaiseksi tapahtuvan lomautuksen osalta sen arvioitu kesto. Viranhaltijalle on pyynnöstä annettava lomautuksesta kirjallinen todistus. Ilmoitus lomautuksesta on annettava tiedoksi edellä tarkoitetulle luottamusmiehelle ja lomautuksen kohdistuessa vähintään kymmeneen viranhaltijaan myös työvoimaviranomaiselle.

Lomautusmenettelystä voidaan sopia virkaehtosopimuksella toisinkin.

20 §

Virantoimituksesta pidättäminen

Sen lisäksi, mitä muussa laissa on säädetty, viranhaltija voidaan pidättää virantoimituksesta siksi ajaksi, kun viranhaltija ei voi hänestä johtuvasta syystä suorittaa asianmukaisesti virkatehtäviään, edellyttäen että viranhaltijalle ei ole myönnetty täksi ajaksi virkavapautta tai vuosilomaa.

21 §

Korvausvaatimuksen käsittelyjärjestys

Edellä 3 §:n 2 momentissa, 15 §:n 2 momentissa ja 18 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoi-

tettua korvausta koskevat vaatimukset käsitellään hallintoriita-asiana lääninoikeudessa.

22 §

Valituksen käsittelyjärjestys

Irtisanomista, virkasuhteen purkamista, osa-aikaistamista ja virantoimituksesta pidättämistä koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä lääninoikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

23 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Jos tässä laissa tarkoitettu asia on vireillä

tämän lain voimaan tullessa, noudatetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja määräyksiä.

Tämän lain 3 ja 4 §:ää ja 9 §:n 1 momentin 1 kohtaa ja 2 momentin 2 kohtaa sovelletaan vain sellaiseen virkasuhteeseen, joka on alkanut tämän lain voimaantulon jälkeen. Lain 15 §:ää ja 18 §:n 2 momenttia sovelletaan vain sellaiseen virkasuhteen irtisanomiseen, joka on 13 §:ssä tarkoitettulla tavalla annettu tiedoksi tämän lain voimaantulon jälkeen. Mitä 18 §:n 3 momentissa säädetään, sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa alkaneissa lomautuksissa. Momentissa tarkoitettuja kalenteripäiviä laskettaessa otetaan kuitenkin huomioon vain lain voimaantulon jälkeiset lomautuspäivät.

Jos ennen tämän lain voimaantuloa lain nojalla annetussa asetuksessa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemesta.

Laki

kunnallisen virkaehtosopimuslain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun kunnallisen virkaehtosopimuslain (669/70) 2 §:n 3 momentin 2 ja 3 kohta, sellaisina kuin ne ovat 24 päivänä lokakuuta 1986 annetussa laissa (765/86), sekä

lisätään 2 §:n 3 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa 24 päivänä lokakuuta 1986 annetussa laissa, uusi 4 kohta seuraavasti:

2 §

Sopia ei saa:

2) eläkkeistä, perhe-eläkkeistä tai niihin verrattavista muista eduista, virkasuhdeasuntojen vuokrien määrästä taikka kunnan tai kuntayhtymän muun omaisuuden käyttämisestä lukuun ottamatta työnantajan ja viranhaltijoiden välisessä yhteistoimintatehtävässä toimivan henkilön työtiloja ja työvälineitä;

3) niistä asioista, joista työehtosopimuksilla ei voida työntekijöiden osalta sopia; eikä

4) laissa säädettyjen virkasuhteen irtisanomisperusteiden laajentamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Laki

kuntalain 45 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun kuntalain (365/95) 45 §:n 2 momentin
1 kohta näin kuuluvaksi:

45 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Virkasääntö

Virkasäännössä annetaan myös:

1) yleiset määräykset viranhaltijoiden otta-
misesta;

Helsingissä 18 päivänä kesäkuuta 1996
